

Cauza C-354/20**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

31 iulie 2020

Instanța de trimitere:

Rechtbank Amsterdam (Țările de Jos)

Data deciziei de trimitere:

31 iulie 2020

Mandat european de arestare emis împotriva:

L

Cealaltă parte din procedură:

Openbaar Ministerie

Obiectul procedurii principale

Cerere întemeiată pe articolul 23 alineatul (2) din Overleveringswet (Legea privind predarea) referitoare la examinarea unui mandat european de arestare emis de o instanță poloneză împotriva lui L (denumit în continuare și „MEA”) în vederea arestării și predării sale către Republica Polonă

Obiectul și temeiul juridic al procedurii preliminare

Referindu-se în special la Hotărârea Curții de Justiție din 25 iulie 2018, Minister for Justice and Equality (Deficiențele sistemului judiciar), C-216/18 PPU, EU:C:2018586 [denumită în continuare „Hotărârea Minister for Justice and Equality (Deficiențele sistemului judiciar)”), Rechtbank Amsterdam (Tribunalul din Amsterdam, Țările de Jos) ridică problema incidenței pe care evoluțiile recente ale statului de drept în Polonia o au asupra deciziei de executare a unui mandat european de arestare emis de o instanță poloneză, în special a modului în care aceste evoluții influențează obligația Rechtbank (Tribunalul) de a aplica cadrul de analiză formulat în această hotărâre.

Întrebările preliminare

- 1) Decizia-cadru 2002/584/JAI, articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE și/sau articolul 47 al doilea paragraf din cartă se opun ca autoritatea judiciară de executare să execute un MEA emis de o instanță atunci când, ulterior emiterii acestui MEA, legislația națională a statului membru emitent a fost modificată astfel încât instanța nu mai îndeplinește cerințele de protecție jurisdicțională efectivă, deoarece această legislație nu mai garantează independența sa?
- 2) Decizia-cadru 2002/584/JAI și articolul 47 al doilea paragraf din cartă se opun ca autoritatea judiciară de executare să execute un MEA atunci când aceasta a constatat că, în statul membru emitent, pentru fiecare persoană suspectată – și, prin urmare, și pentru persoana căutată – independent de instanțele din acest stat membru competente în ceea ce privește procedurile împotriva persoanei căutate, de situația sa personală, de tipul infracțiunii care dă naștere urmăririi penale și de situația de fapt pe care se întemeiază MEA, există un risc real de încălcare a dreptului său fundamental la o instanță judecătorească independentă, care este legat de faptul că instanțele judecătorești ale statului membru emitent nu mai sunt independente ca urmare a unor deficiențe sistemice și generalizate?
- 3) Decizia-cadru 2002/584/JAI și articolul 47 al doilea paragraf din cartă se opun ca autoritatea judiciară de executare să execute un MEA atunci când a constatat că:
 - că în statul membru emitent, pentru fiecare persoană suspectată există un risc real de încălcare a dreptului său fundamental la un proces echitabil, care este legat de deficiențe sistemice și generalizate referitoare la independența justiției din statul membru respectiv;
 - prin urmare, aceste deficiențe sistemice și generalizate nu numai că sunt susceptibile să afecteze, ci și afectează efectiv instanțele judecătorești din acest stat membru competente să soluționeze proceduri inițiate împotriva persoanei căutate; și
 - există, așadar, motive serioase și întemeiate de a crede că persoana căutată va fi expusă unui risc real de a i se încălca dreptul fundamental la o instanță judecătorească independentă și de a aduce, astfel, atingere substanței dreptului său fundamental la un proces echitabil;

chiar dacă, independent de aceste deficiențe sistemice și generalizate, persoana căutată nu a exprimat preocupări concrete, iar situația sa personală, tipul infracțiunii care dă naștere urmăririi penale și situația de fapt pe care se întemeiază MEA, independent de aceste deficiențe sistemice și generalizate, nu conduc la temerea că puterea executivă și/sau puterea legislativă exercită în mod concret presiuni în cadrul procedurii penale în cauză sau influențează această procedură?

Dispozițiile de drept al Uniunii invocate

Tratatul privind Uniunea Europeană – articolul 19 alineatul (1)

Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, articolul 47 al doilea paragraf

Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (JO 2002, L 190, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 3), astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului (JO 2009, L 81, p. 24) – articolele 1, 3 și 6

Dispozițiile naționale invocate

Wet van 29 april 2004 tot implementatie van het kaderbesluit van de Raad van de Europese Unie betreffende het Europees aanhoudingsbevel en de procedures van overlevering tussen de lidstaten van de Europese Unie (Overleveringswet) (Legea din 29 aprilie 2004 privind punerea în aplicare a Deciziei-cadru a Consiliului Uniunii Europene privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre ale Uniunii Europene [Legea privind predarea, denumită în continuare „Overleveringswet”]) – articolul 23

Prezentare succintă a situației de fapt și a procedurii principale

- 1 Rechtbank Amsterdam (Tribunalul din Amsterdam) este chemat să se pronunțe cu privire la executarea unui MEA împotriva lui L, resortisant al Republicii Polone. Acest MEA a fost emis la 31 august 2015 de o instanță poloneză denumită „Circuit Court in Poznań” în decizia de trimitere și vizează arestarea lui L și predarea sa în Polonia în scopul urmăririi penale.
- 2 La 7 februarie 2020, procurorul a sesizat Rechtbank Amsterdam cu o cerere în temeiul articolului 23 din Overleveringswet, în care solicită, printre altele, soluționarea MEA de către instanța menționată.
- 3 Având în vedere îndoielile exprimate de Rechtbank cu privire la evoluțiile recente ale statului de drept în Polonia, în special cu privire la efectele concrete ale acestor evoluții asupra măsurilor care trebuie adoptate într-un astfel de caz în urma Hotărârii Minister for Justice and Equality (Deficiențele sistemului judiciar), această instanță a invitat procurorul, la 12 iunie 2020, să adreseze întrebări suplimentare autorității judiciare emitente.
- 4 Cu excepția întrebărilor cu privire la Sąd Najwyższy (Curtea Supremă, Polonia), întrebările au primit răspuns la 25 iunie și la 7 iulie 2020. Ulterior, prin intermediul Eurojust, a fost adresată chiar Sąd Najwyższy o întrebare, care a rămas însă fără răspuns.

Principalele argumente ale părților din procedura principală

- 5 Potrivit apărării lui L, cererea procurorului de soluționare a MEA trebuie respinsă ca inadmisibilă. Astfel, ar fi clar că există un risc ca L să nu beneficieze de un proces echitabil în Polonia. Aceasta susține că, în temeiul Hotărârii Minister for Justice and Equality (Deficiențele sistemului judiciar), Rechtbank este obligat, într-un astfel de caz, să solicite autorității judiciare emitente toate informațiile necesare, ceea ce nu a condus totuși la rezultatul dorit: din cele zece întrebări de fond adresate de Rechtbank în decizia interlocutorie din 12 iunie 2020, numai două au primit un răspuns din partea autorităților judiciare poloneze. Prin urmare, nu ar fi avut loc dialogul menționat în Hotărârea Minister for Justice and Equality (Deficiențele sistemului judiciar). Prin urmare, Rechtbank nu ar putea să aprecieze în mod corect cât de mare este riscul unei încălcări a dreptului fundamental la un proces echitabil.
- 6 Procurorul apreciază că această obiecție nu poate fi primită. Hotărârea Minister for Justice and Equality (Deficiențele sistemului judiciar) nu ar permite să se deducă care sunt consecințele faptului că autoritatea judiciară emitentă nu a participat (parțial) la dialog. Acest lucru nu ar rezulta nici din Overleveringswet.

Prezentare succintă a motivării trimiterii preliminare

- 7 Nu există niciun motiv de refuz al predării în conformitate cu articolele 3-5 din Decizia-cadru 2002/584/JAI. Cu toate acestea, Rechtbank se întreabă dacă trebuie să execute MEA, având în vedere cele mai recente evoluții legislative din Polonia în ceea ce privește independența justiției poloneze.
- 8 Începând cu Hotărârea Minister for Justice and Equality (Deficiențele sistemului judiciar), Rechtbank consideră că, în orice cauză aflată la originea unui MEA emis de o instanță poloneză în scopul urmăririi penale, în Republica Polonă există, în general, un risc real de a se aduce atingere dreptului fundamental la un proces echitabil garantat la articolul 47 al doilea paragraf din cartă, ca urmare a unor deficiențe sistemice sau generalizate în ceea ce privește independența instanțelor din statul membru emitent¹. Din cauza acestei constatări a unui risc real general, Rechtbank a investigat în permanență, începând cu data respectivă,
 - dacă aceste deficiențe sistemice sau generalizate pot avea efecte negative la nivelul instanțelor din acest stat competente să judece acțiunile împotriva persoanei căutate² și, în cazul unui răspuns afirmativ,
 - dacă „în lumina preocupărilor specifice exprimate de persoana în cauză și a informațiilor furnizate eventual de aceasta, [...] există motive serioase și temeinice de a crede că persoana respectivă va fi expusă unui risc real de

¹ A se vedea Hotărârea Minister for Justice and Equality (Deficiențele sistemului judiciar), punctul 61.

² Ibidem, punctul 74.

încălcarea a dreptului său fundamental la o instanță judecătorească independentă și, prin urmare, a substanței dreptului său fundamental la un proces echitabil, având în vedere situația sa personală, precum și natura infracțiunii pentru care este urmărită și contextul factual care stau la baza mandatului european de arestare³.

- 9 În acest scop, Rechtbank intră în dialog cu autoritatea emitentă a MEA. La 4 octombrie 2018, într-o cauză referitoare la un alt MEA polonez, Rechtbank a întrebat care sunt instanțele sesizate cu urmărirea penală împotriva persoanei căutate și a adresat acestor instanțe întrebări referitoare la modificări în ceea ce privește compunerea în materie de personal (II A), la atribuirea și la soluționarea cauzelor (II B), la cauzele în materie disciplinară și la alte măsuri (disciplinare) (II C), la procedurile prin care se urmărește protecția dreptului la o instanță independentă (II D) și la procedura „căii de atac extraordinare” (II E).
- 10 Într-o decizie din 27 septembrie 2019, Rechtbank s-a pronunțat în sensul că, având în vedere răspunsurile primite în numeroase cauze ulterioare deciziei sale din 4 octombrie 2018, era suficient de informat, la acea dată, cu privire la efectele deficiențelor sistemice constatate la nivelul instanțelor competente pentru a se soluționa procedurile împotriva persoanelor căutate. Astfel, aceste efecte se caracterizau prin faptul că, în opinia Rechtbank, deficiențele sistemice erau, în toate cazurile, de natură a se repercuta negativ asupra acestor instanțe. În consecință, sub rezerva unor noi evoluții relevante, întrebările II A, B, D și E nu mai trebuiau adresate. În schimb, întrebările referitoare la cauzele în materie disciplinară și la alte măsuri (disciplinare) trebuiau adresate în continuare.
- 11 Astfel, într-o decizie din 16 ianuarie 2020, Rechtbank s-a pronunțat, printre altele, în sensul că:
 - deși informațiile disponibile cu privire la imaginea de ansamblu a procedurilor disciplinare și a celorlalte măsuri (disciplinare) luate împotriva judecătorilor polonezi erau foarte îngrijorătoare, iar evoluțiile recente erau nefavorabile, această imagine de ansamblu nu era totuși suficientă, în principiu, pentru a considera, în cazuri individuale, că dreptul unei persoane căutate la un proces echitabil era periclitat;
 - informațiile referitoare la procedurile disciplinare și la alte măsuri (disciplinare) erau în continuare importante pentru a se răspunde la întrebarea dacă există motive serioase și întemeiate de a considera că o persoană căutată, având în vedere situația sa personală, precum și tipul infracțiunii care dă naștere urmării penale și situația de fapt pe care se întemeiază mandatul european de arestare, va fi expusă unui risc real de a i se încălca dreptul fundamental la o instanță independentă, astfel aducându-se atingere substanței dreptului său fundamental la un proces echitabil, însă, potrivit situației în cauză de la data respectivă, ele nu pot determina un refuz al predării în lipsa unor informații mai

³ Ibidem, punctul 75.

precise privind situația personală a persoanei căutate, care să întărească temerea că dreptul acesteia la un proces echitabil este periclitat;

- în lipsa unor astfel de informații furnizate de persoana căutată, nu existau motive să se mai aștepte răspunsul la întrebările deja adresate referitoare la proceduri disciplinare și la alte măsuri (disciplinare), Rechtbank precizând totodată că, în cazul în care va considera necesar în lumina unor noi evoluții pertinente, va adresa noi întrebări.
- 12 În perioada anterioară și ulterioară Hotărârii Minister for Justice and Equality (Deficiențele sistemului judiciar), au intervenit evoluții care au condus la îndoieli serioase cu privire la independența justiției poloneze. De exemplu, în cursul anilor 2017 și 2018, au fost înlocuiți de ministrul justiției peste 100 de președinți și vicepreședinți de instanțe. Mai mult, au fost inițiate proceduri disciplinare împotriva mai multor judecători polonezi din cauza conținutului deciziilor acestora sau a exercitării dreptului lor la libertatea de exprimare. În sfârșit, în Polonia lipsește un control jurisdicțional constituțional independent și eficient.
 - 13 Din evoluțiile intervenite cu puțin timp înainte și după decizia din 16 ianuarie 2020, rezultă, potrivit Rechtbank, că presiunea exercitată asupra independenței justiției poloneze a crescut atât de mult încât acest lucru poate avea consecințe asupra deciziei sale de predare și asupra abordării expuse în decizia din 16 ianuarie 2020. Se face referire, în special, la noua lege a justiției din 20 decembrie 2019, intrată în vigoare la 14 februarie 2020, și la faptul că, în luna mai a anului 2020, comitetul executiv al European Network of Councils for the Judiciary [Rețeaua Europeană de Consilii Superioare ale Magistraturii] a propus ca Krajowa Rada Sądownictwa, Consiliului Național al Magistraturii polonez, să i se retragă calitatea de membru. De asemenea, este necesar să se facă referire la Hotărârea Curții de Justiție din 19 noiembrie 2019, A. K. și alții (Independența Camerei disciplinare a Sąd Najwyższy), C-585/18, C-624/18 și C-625/18, EU:C:2019:982, precum și la Hotărârea din 26 martie 2020, Miasto Łowicz și Prokurator Generalny zastępowany przez Prokuraturę Krajową (Codul disciplinar al judecătorilor), C-558/18 și C-563/18, EU:C:2020:234, la Ordonanța Curții din 8 aprilie 2020, Comisia/Polonia, C-791/19 R, EU:C:2020:277 și la a patra procedură în constatarea neîndeplinirii obligațiilor, din 29 aprilie 2020, pe care Comisia a inițiat-o împotriva Poloniei în legătură cu legea justiției menționată.
 - 14 Având în vedere aceste evoluții, Rechtbank a concluzionat că Krajowa Rada Sądownictwa [Consiliul Național al Magistraturii din Polonia], care numește membrii Camerei disciplinare a Sąd Najwyższy, nu era o instituție imparțială și independentă de puterea legislativă și de puterea executivă și că, pronunțându-se în materie disciplinară împotriva judecătorilor Sąd Najwyższy și ai instanțelor de drept comun, Camera disciplinară nu era o instanță judecătorească în sensul dreptului Uniunii. Independența Camerei disciplinare a Sąd Najwyższy nu este garantată și nu este garantată nici independența Sąd Najwyższy și a instanțelor de drept comun, inclusiv a autorității judiciare care a emis MEA din prezenta cauză. Astfel, judecătorii polonezi riscă în prezent să fie supuși unei proceduri

disciplinare care poate conduce la sesizarea unui organism a cărui independență nu este garantată.

Cu privire la prima întrebare

- 15 În contextul acestor evoluții se ridică, în primul rând, problema dacă o autoritate judiciară de executare este obligată să execute un MEA emis de o instanță a cărei independență nu mai este garantată ca urmare a unor evoluții ulterioare acestei emiteri.
- 16 Astfel, potrivit jurisprudenței Curții de Justiție, Decizia-cadru 2002/584/JAI are la bază principiul potrivit căruia deciziilor privind MEA le sunt aplicabile toate garanțiile proprii deciziilor judiciare, în special cele rezultate din drepturile fundamentale și din principiile juridice fundamentale. În consecință, decizia privind emiterea MEA trebuie de asemenea să fie adoptată de o autoritate judiciară care îndeplinește cerințele inerente unei protecții jurisdicționale efective, în special garanția de independență⁴. Din Hotărârea Curții de Justiție din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117 și din Hotărârea Curții de Justiție din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Sąd Najwyższy), C-619/18, EU:C:2019:531, Rechtbank deduce, în ceea ce privește cerința de independență astfel cum rezultă din Decizia-cadru 2002/584/JAI, din articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE și din articolul 47 al doilea paragraf din cartă, că o instanță emitentă a unui MEA trebuie să îndeplinească cerințele de protecție jurisdicțională efectivă. Acest lucru implică existența unor norme care protejează împotriva presiunilor și a influențelor exterioare susceptibile să pună în pericol independența hotărârii pronunțate în cauzele deduse judecării.
- 17 Potrivit Rechtbank, o instanță emitentă a unui MEA trebuie să continue să îndeplinească aceste cerințe chiar și după emiterea mandatului. Funcțiile exercitate de o astfel de instanță în această etapă sunt, potrivit Rechtbank, „funcții inerente” emiterii acestui MEA⁵, în exercitarea cărora autoritatea judiciară emitentă trebuie să acționeze în mod independent. Asemenea funcții intră, în plus, în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii⁶, astfel încât, în exercitarea lor este necesar să fie îndeplinite cerințele de protecție jurisdicțională efectivă și, prin urmare, cerința de independență.
- 18 Având în vedere concluziile formulate la punctul 14, Rechtbank consideră că instanța care a emis MEA nu mai îndeplinește, ca urmare a modificării legislației

⁴ Ibidem, punctul 56.

⁵ Hotărârea din 27 mai 2019, OG și PI (Parchetele Lübeck și Zwickau), C-508/18 și C-82/19 PPU, EU:C:2019:456, punctul 74.

⁶ A se vedea Hotărârea din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punctul 34.

naționale ulterioare acestei emiteri, cerințele de protecție jurisdicțională efectivă, în măsura în care această legislație nu mai garantează independența sa în raport cu puterea legislativă și/sau cu puterea executivă. Rechtbank își pune problema dacă dreptul Uniunii se opune ca aceasta, în calitate de autoritate judiciară de executare, să execute, în asemenea împrejurări, un MEA emis de o asemenea instanță.

Cu privire la a doua întrebare

- 19 Această întrebare este adresată numai în ipoteza în care răspunsul la prima întrebare este negativ. În acest caz, instanța formulează următoarele considerații.
- 20 La punctul 14 s-a concluzionat că, în urma evoluțiilor recente din Polonia, independența instanțelor nu mai este garantată. Rezultă de aici, potrivit convingerii Rechtbank, că există astfel de deficiențe sistemice și generalizate în ceea ce privește independența justiției poloneze, că dreptul la o instanță independentă nu este garantat în privința niciunei persoane suspectat care trebuie să răspundă în justiție în Republica Polonă, independent de situația sa personală, de tipul infracțiunii care dă naștere urmăririi penale și de situația de fapt pe care se întemeiază MEA. Cu alte cuvinte, din această concluzie reiese că în Republica Polonă, pentru fiecare persoană suspectată – și, prin urmare, și pentru persoana căutată – există un risc real de încălcare a dreptului fundamental la un proces echitabil. Acest risc real este legat de faptul că toate aceste instanțe nu mai sunt independente din cauza unor deficiențe sistemice sau generalizate.⁷
- 21 Acest lucru conduce la întrebarea dacă această constatare este, în sine, suficientă – fără un (alt) dialog cu autoritatea judiciară emitentă și fără a se examina în concret (respectiv, fără a trebui să se examineze) dacă deficiențele sistemice au un impact negativ asupra instanțelor competente pentru persoana căutată și dacă există un risc real în privința acestei persoane, având în vedere situația sa personală, de a se aduce atingere, în substanța sa, dreptului său fundamental la un proces echitabil (a se vedea cadrul de analiză expus la punctul 8) – pentru a refuza executarea MEA.
- 22 În opinia Rechtbank, ar trebui răspuns afirmativ la această întrebare. Hotărârea Minister for Justice and Equality (Deficiențele sistemului judiciar) poate fi interpretată în sensul că nu se referă la cazuri în care deficiențele sistemice sau generalizate privind independența justiției sunt de natură ca legislația statului membru emitent să nu mai garanteze, în esență, independența instanțelor, astfel încât consecințele negative ale deficiențelor trebuie să fie considerate existente în orice caz concret, chiar în lipsa unei examinări mai aprofundate.

⁷ A se vedea Hotărârea Minister for Justice and Equality (Deficiențele sistemului judiciar), punctul 61.

Cu privire la a treia întrebare

- 23 Această întrebare este adresată numai în ipoteza în care răspunsul la a doua întrebare este negativ. În acest caz, Rechtbank a formulat următoarele considerații.
- 24 În speță, în cadrul dialogului vizat de Hotărârea Minister for Justice and Equality (Deficiențele sistemului judiciar) (punctele 75-77), Rechtbank a adresat întrebări autorității judiciare emitente. Aceasta nu a răspuns la întrebări în mod complet, nici după o a doua solicitare. Or, răspunsurile primite nu fac decât să confirme concluzia potrivit căreia independența justiției poloneze nu mai este garantată ca urmare a unor deficiențe sistemice și generalizate.
- 25 Acest lucru conduce la întrebarea dacă această constatare este, ca atare, suficientă pentru a se concluziona că aceste deficiențe sistemice și generalizate pot avea o incidență negativă asupra instanțelor competente în prezenta cauză și că, pentru persoana căutată, independent de situația sa personală, de tipul infracțiunii care dă naștere urmării penale și de situația de fapt pe care se întemeiază MEA, există un risc real de încălcare a dreptului său fundamental la o instanță judecătorească independentă și, implicit, substanța dreptului său fundamental la un proces echitabil.
- 26 În opinia Rechtbank, această întrebare ar trebui să primească un răspuns afirmativ. Deficiențele sistemice și generalizate referitoare la independența justiției au un efect negativ nu numai asupra Sąd Najwyższy (Curtea Supremă), ci și asupra instanțelor judecătorești de drept comun, astfel cum este și autoritatea judiciară emitentă. În plus, reiese din concluzia enunțată la punctul 14 că există un risc real pentru fiecare persoană suspectată – și, prin urmare, și pentru persoana căutată – de a se aduce atingere dreptului său fundamental la o instanță independentă și, prin urmare, substanței dreptului său fundamental la un proces echitabil. Acest risc real este consecința faptului că legislația poloneză nu mai garantează independența instanțelor judecătorești.

Cerere de aplicare a procedurii de urgență

- 27 Rechtbank solicită Curții de Justiție ca prezenta cerere de decizie preliminară să fie supusă procedurii de urgență prevăzute la articolul 107 din Regulamentul de procedură al Curții. Astfel, întrebarea preliminară privește un domeniu reglementat de titlul V din partea a treia TFUE, iar, în așteptarea deciziei Rechtbank cu privire la cererea de predare, persoana căutată se află în detenție în vederea predării. Rechtbank nu poate lua această decizie, cât timp Curtea de Justiție nu a răspuns la întrebările preliminare. În consecință, răspunsul rapid al Curții afectează de asemenea, în mod direct și decisiv, durata detenției în vederea predării a persoanei căutate.